

**Povodně na Zlatém potoce a Brtvě v Dobrušce
a katastrofální sucha v oblastech "kolem" těchto toků**

- 1515 24. 8. velká povodeň, toho roku již třetí, napáchala velké škody
- 1655 15. 2. na potoce Brtva nebylo pamětníka takové vody
- 1688 28. 8. ničivá povodeň z Brtvy a Zl. potoka v Dobrušce strhla dvě chalupy
- 1713 8. 7. prudká povodeň na obou tocích způsobila nesmírné škody
- 1752 20. 8. strhla povodeň na Brtvě staré řeznické jatky
- 1753 8. 8. ničivá vichřice, krupobití a povodeň, která znovu zatopila masné krámy na Poddolí a řadu chalup
- 1795 O Vánocích r. 1794 lidé chodili bosí, sněhu pak bylo velmi málo a když napadl, neležel ani týden. Ke konci února r. 1795 k sv. Matěji přišla veliká a kolik dní trvající povodeň, která nadělala mnoho škod.
- 1803 2. 8. povodeň
- 1834 1. 1. z prudkého tání sněhu povodeň zatopila na Orlici široko daleko okolní pozemky, na Zlatém potoce i na Brtvě strhala mosty
- 1839 14. 1. dravá povodeň jako následek třídenních lijáků strhala mosty na Brtvě a Zlatém potoce
- 1840 tomu bylo podobně
- 1842 8. 4. V důsledku lijáků se oba potoky rozvodnily. Od toho dne však po celý rok trvala zhoubná sucha s naprostým nedostatkem vody.
- 1843 14. 6. povodeň na Zlatém potoce napáchala značné škody
- 1844 7. 8. povodeň na obou tocích napáchala veliké škody
- 1846 26. 1. ničivá povodeň z prudkého tání sněhu způsobila v Dobrušce značné škody
- 1847 12. 8. Dobrušku postihla ničivá povodeň
- 1855 23. 6. způsobila povodeň Zlatého potoka nedozírné škody
- 1868 duben rozvodněný Zlatý potok zničil v Sedloňově školní louku a rovněž zběsile řádil v nižších polohách
- 1872 25. 2. V celých Čechách byly bouře a průtrže mračen, z nichž nastaly strašlivé povodně, nejhorší v západních Čechách. Též Zlatý potok i Brtva se rozlily.
- 1875 po předchozích mrazech a následných deštích řádily ničivé zátopy v celé Evropě
- 1880 červen Dle záznamů v kronice obce Podbřezí vznikla povodeň následkem třech velkých průtrží jdoucích za sebou. Voda u skály pod zámkem dosáhla 2 m vysoko. Tato výše je na skále zaznamenána a byla vyšší o 1,2 m než hladina povodně v r. 1998.
Pozn.: Je zajímavé, že dobrušské záznamy tuto povodeň neuvádějí. Zřejmě se voda měla kam rozlít a Dobrušce neškodila, protože v okolí toku nebyla tehdy téměř žádná zástavba. Např. železniční trať, omezující odtok vody byla uvedena do provozu až v r. 1908. V tomto roce také došlo mezi Pulicemi a Opočnem k zhotovení navýšené silnice s mostem a vznikly ještě jiné další překážky.

- 1881 červen řádily povodně na celém povodí Zl. potoka coby důsledek velkých bouří a průtrží mračen
- 1883 17. - 21. 6. povodeň a ze stále trvajících lijáků byly povodně v celých Čechách
- 1888 31. 3. povodeň a nejstrašnější v Nov. Městě n. Metují
- 1890 červenec povodeň - Léto toho roku bylo neobyčejně deštivé. V červenci bylo 15 deštivých dní a v Opočně napadlo za tu dobu 96 mm a v srpnu taktéž v 15 deštivých dnech napadlo 112,2 mm. Dne 2., 3., 4. a 5. září přelo bez přestání zvláště v jižních Čechách. Z toho přišly povodně. Nejhůře bylo na Vltavě, která se rozvodnila tak, že v Praze strhla tři oblouky Karlova mostu
- 1891 březen řádily povodně - v Dobrušce zaplavily Křovickou a Pulickou ulici a v Pohoří šla voda přes silnici vozům až po nápravy, podemlela zdi domů a mosty a u rybníků šla voda přes hráze
- 1900 1. 6. Po průtrži mračen byla ničivá povodeň po celém Zlatém potoce. Z horských políček voda odplavila ornici až na podkladní kámen. V Sedloňově část vsi voda zaplavila tak, že voda protékala okny, a to silou, které nic neodolalo.
- 1907 14. 7. se velká povodeň na Zl. potoce opakovala. V Pulicích zaplavila devět stavení. V týž den průtrž způsobila povodeň na Bělé, Kněžné, Zdobnici i Divoké Orlici.
- 1926 8. 1. Komise pro zřízení údolní přehrady na Skalce zahájila svoji činnost!
- 1926 15. 6. povodeň na Brtvě a Zl. potoce napáchala značné škody
22. 6. dvoudenní povodeň z Brtvy a Zl. potoka zatopila dolní konec Pulic a napáchala veliké škody. Údajně dle pamětníků největší voda sahala až k lesu Halínu - uvažovalo se o evakuaci Pulic (přý byla hodnocena jako 50letá na Zlatém potoce v Cháborách)
- 1936 léto povodeň byla podobná jako z r. 1926 (o něco menší)
- 1946 20. 1. Občané Kounova zaslali prezidentu republiky a vládě protest proti požadavku města Dobrušky zřídit na soutoku Zlatého a Hluckého potoku údolní přehradu.
- 1948 18. 8. prudká povodeň na obou tocích napáchala veliké škody
- Pozn.: Další záznam povodní je doplněn mými záznamy průběhů povodní v Dobrušce – Pulicích.
- 1953 povodeň z Brtvy, odpolední průtrž někde u Provoze, v Dobrušce zatopené Poddolí, u domku F.L. Věka voda tekla okny
- 1956 3. 9. průtrž mračen způsobila povodeň a na polích velké záplavy
- 1958 4. 7. povodeň způsobila velké škody na úrodě i komunikacích
- 1964 červenec - srpen - jedna z největších, u nás (Pulice č.p. 68) byla voda těsně na úrovni podlah, šla sousedovou (Bartoš) stodolou přes náš dvorek. Voda slabě přetékala přes podezdívku zahrádky. V Dobrušce byla zaplavena čtvrť Na Pořící a voda sahala až k vrátnici podniku Adast.
- 1965 17. 7. bouře, průtrž mračen a povodně napáchaly v okolí Dobrušky nesmírné škody
- 1968 srpen Voda přetékala z řečiště přes cestu (nynější navýšená cesta k ČOV) směrem k lesu Halínu. Nový most s malým průtokem proti původnímu mostu značně zvedl hladinu vody (horní část mostu působila jako stavidlo), tím se zaplavila levá část Pulic (Ťapkoví, Novákoví, Slavíkoví, Křenkovi, Mrázkoví atd.)

- 1969 - 70 Provedena regulace potoka od železničního mostu po soutok s Brtvou a prohrábka řečiště po celých Pulicích až k Velkému dvoru. Odtěženým materiálem bylo zaveženo staré koryto na Hofmance pod železničním mostem. Při prohrábce se provedlo prohloubení pod mostem v Pulicích o 80 cm. Od té doby až do povodně v r. 1998 nedošla k zatopení Pulic.
- 1976 10. 1. Prudké tání sněhu způsobilo povodně. Byl vyhlášen stav ohrožení a v okolí Brtvy bylo započato s vyklížením domků. Nebezpečí trvalo do 14. 1.
- 1980 10. 7. První povodeň - potok téměř vybřežen začal přetékat přes silnici. Byl odstřelen most u Velkého dvora v Pulicích bránící odtoku vody. Rozdíl hladin před mostem a za mostem byl asi 1,5 m. Voda most obtékala směrem k Pohofí.
24. 12. (přibližně) Druhá povodeň po náhlé oblevě. Voda se nevešla do koryta. Čes. Meziříčí bylo vyplaveno.
- 1984 4. 7. Uvedena do provozu ČOV Dobruška, asi od r.1982 je k ní asfaltovým potahem navýšena cesta zvyšující zatopení Pulic minim. o 0,2 m při velké povodni.
- 1985 srpen potok téměř vybřežen
- 1987 26. 6. - 27. 6. Bouře a průtrž mračen způsobily povodeň z Brtvy a Zl. potoka.
I. vlna ze Zl. potoka v 1.00 hod v noci dosáhla těsně po hranu mostu v Pulicích
II. vlna přišla z Brtvy , v 5.00 hod byla vyšší a zaplavila vinou malého průřezu mostu levou část Pulic, a to byty domů u Suků, Mrázků, Křenků, Červených více než 0,3 m (pod mostem už byl opět nános)
- 1988 24. 12. Povodeň v Dobrušce kat. "Loučky" způsobila škodu za 350 tisíc Kč.
V Pulicích nedošlo k vybřežení.
- 1997 únor Po dlouhé dosti tuhé zimě nastala v lednu velmi nebezpečná situace. V řečišti vznikla 80ti cm vrstva ledu přirostlého ke dnu. Déšť a tání ledy zvedlo, a ty se nahromadily do bariér. Tím došlo k následnému vzdunutí vody, která již téměř vybřežovala. Správně tehdy rozhodl p. Fejtek z Povodí Labe - nic s tím nedělat. Ledy postupně beze škod během noci odešly.
- 1997 červenec od 11. 7. U nás se pouze začal rozlévat potok a slabě narážel na horní hranu mostu, ale nevybřežil.
Silné přívalové deště způsobily ohromné záplavy na Moravě a Orlici.
- 1998 23. - 24. 7. největší ničivá povodeň
Po velkých vedrech (až 35 stupňů C) přišla odpoledne silná bouře s přívalovým deštěm trvajícím až do rána. Rozvodnily se všechny toky. Voda ucpávala mosty, které následně strhla. Tím se vytvářely povodňové vlny, které vše ničily. Tato povodeň s průtokem vody na Cháborách 270 m³/sec byla hodnocena jako „200letá“. U „100leté“ se uvádí průtok 72 m³/sec. Po povodni se zaneslo dno řečiště o více než 0,2 m.
- 2000 9. 3. Po velkém oteplení v noci (12 stupňů C) a silném západním větru s deštěm v odpoledních hodinách s bouřkou stoupl potok přibližně 0,3 m pod hranu mostu. V Pulicích obyvatelé od večera stěhovali vše "nahoru". Panovala velká nervozita občanů zasažených při povodni 1998. Při delších deštích přetrvává. Nikdo nechápe, proč se dosud sneuskutečnila uvažovaná opatření tj.:
- prohrábka pod mostem několikrát písemně požadovaná už od r. 1985
 - snížení cesty vedoucí k ČOV o 0,6 m, umožňující rozliv už 30leté vody do polí (jedná se o úsek asi 100 m dlouhý, cesta byla neuváženě navýšena samotnou obcí)

Katastrofální sucha

- 1590 zaznamenáno k 15. 6. - široko daleko po dva měsíce nepršelo - vyschly studny, prameny i rybníky
- 1686 katastrofální sucho způsobilo velké škody na úrodě
- 1707
- 1708 bylo zvlášť velké vedro bez deště
- 1718 a 1719 po dva roky trvající sucha způsobila velkou neúrodu, že obilí se jen trhatí a škusbatí muselo
- 1734
- 1739 po krutých mrazech trvajících až do května
- 1748
- 1776
- 1811
- 1822
- 1834 musela zdroj vody v Dobrušce u kašny hlídat městská stráž, podobně tomu tak bylo v širém okolí
- 1835 podobně, kdy navíc začaly holomrazy a zbytek vody na potocích vymrzl až do dna
- 1842 nebyla voda ani v dubnu
- 1868, 1873, 1893, 1904, 1915, 1921 opakování toho všeho i s průvodními jevy
- 1873 obrovské sucho způsobilo nesmírné škody na úrodě
- 1904 9. 5. začala sucha trvající do 30. 10., způsobila neúrodu a nedostatek potravin
- 1947 Katastrofální sucho, nepršelo od jara do podzimu. V dobrušském okolí vyschly potoky i rybníky. Úroda byla zničena.

Mimo uvedených katastrofálních such bývá Brtva zcela suchá a Zlatý potok v letních měsících je téměř bez vody, tím hynou všechny ryby a potok se stává stokou s teplou neokysličenou vodou.

Použité materiály:

- 1) Matouš, V.: Dějiny města Dobrušky v datech. 1994.
- 2) Matouš, V.: Zprávy o počasí a neobvyklých přírodních jevech včetně epidemických onemocnění v kronikách zdejšího regionu (1515-1945)
- 3) Vlastní záznam povodní projevujících se v Dobrušce - Pulicích.

Poznámka:

Název toku Zlatý potok je historicky správný, proto je soupis povodní orientován k tomuto názvu. Dědinou se nazývá až z Českého Mezíříčí. Brtva je přítokem Zlatého potoka v Dobrušce. Dokladem toho jsou všechny vydané mapy do r. 1999. Povodí Labe s.p. pojmenovalo celý tok až k pramenům Dědina, údajně z pracovních důvodů.

Jednotlivé citace jsou psány jak je uvedeno v záznamech. Období kritických suchých roků jsou uvedena většinou jen ta, kdy po nich následovala bída z nedostatku potravin. Pro funkci vodního toku je suchých období mnohem víc např. r. 2004, 2003, 1998 a dále zpět, kdy voda v létě téměř netekla a ryby hynuly ve splašcích od Dobrušky.

Seznamy jsem sestavil pro doplnění informací Povodí Labe s.p. o povodních a obdobích sucha v povodí řeky Dědiny, ke zdůvodnění protipovodňových opatření na toku Dědiny a výstavby přehrady s retenčním účinkem v Dobrušce - Mělčanech.

Uvedené údaje předány:

Povodí Labe s.p. - Ing. V. Jirásek
senátorka Ing. V. Domšová
Městský úřad Třebechovice p.O. - starosta Ing. Němec
Obecní úřad České Meziříčí - starosta p. Panenka
Městský úřad Dobruška, odb. živ. prostředí - Ing. Netík
Obecní úřad Pohoří - starosta p. Krafka

Vypracoval dne 10. 3. 2005: Václav Vojtíšek
Dobruška - Pulice